

ВРЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНОГО СПОРУ БЕЗ СУДОВИХ ПРОЦЕДУР-СІМЕЙНА МЕДІАЦІЯ

Маєте бажання розірвати шлюб, розділити майно, укласти шлюбний договір, встановити графік побачень з дитиною після розірвання шлюбу, вирішити спадкові спори, встановити роздільне проживання подружжя, опіку над дітьми, вирішити питання аліментів та утримання дітей дешевше, швидше, конфіденційно? Якщо відповідь позитивна, то Вам потрібен медіатор. Дивне незрозуміле слово, щось нове, чи не так?

Як відомо, медіація – це ефективний альтернативний спосіб врегулювання спору за допомогою посередника, який не є представником органу державної влади, не виконує функцій судді та не приймає остаточного рішення.

Спектр застосування медіації у міжнародній практиці є настільки широким, що може включати навіть врегулювання конфліктів, що виникли в результаті вчинення незначних кримінальних правопорушень, наприклад, дрібних крадіжок, завдання шкоди майну, тощо.

Світова практика йде тим шляхом, що застосування медіації є більш результативним, ніж звернення до суду. Суд вважається крайньою інстанцією, до якої звертаються учасники конфлікту, якщо для його вирішення медіація була безсила.

В Україні ж, на жаль, медіація не має такого значного поширення в силу відсутності правового регулювання інституту медіації, а також необізнаності і, як наслідок, недовіри пересічних громадян.

Для цілковитого розуміння процесу медіації необхідно ознайомитись з трьома китами, які тримають всесвіт медіації.

І. Нейтральність. Перевагою медіації є те, що посередник – медіатор, є нейтральною особою і абсолютно незалежно та об'єктивно допомагає учасникам медіації знайти вихід із ситуації. Зазвичай, медіатор не знайомий попередньо з учасниками процесу і гарантує свою неупередженість. У зв'язку з цим, юристи не можуть виступати медіаторами у спорах, учасником яких є їх клієнти. В такому випадку принцип незалежності буде порушено. Проте, вони не позбавлені можливості бути медіатором у інших спорах.

Ефективний медіатор допоможе зрозуміти підстави конфлікту та визнати його сильні та слабкі сторони для сторін так, що наприкінці процедури медіації обидві сторони будуть задоволені результатом. Ефективний посередник також допоможе сторонам усвідомити ризики та витрати на вирішення спору у судовому порядку, який у будь-якому разі не задовольнить очікування однієї із сторін.

Вказані умови медіації сприяють високому рівню довіри до медіатора. Це дозволяє сторонам розкритися та в повній мірі визначитись у своїй позиції як при спільному спілкуванні (присутність медіатора та усіх сторін), так і при індивідуальному спілкуванні з медіатором (так званий «caucus»). При цьому фундаментальною та найголовнішою умовою медіації є принцип: «Все, що було сказано під час медіації, залишається виключно між учасниками медіації». За аналогією, і все, що сказано під час індивідуальної розмови, залишається між медіатором і стороною.

Таким чином, весь процес медіації побудований на тому, що він є суворо конфіденційним, а один з його учасників – медіатор, є абсолютно нейтральним, не схиляється та не підтримує позицію жодної зі сторін, на відміну від суду, який є незалежним, але приймаючи рішення, автоматично приймає позицію однієї сторони в силу суті судового процесу.

II. Самостійність. Учасники конфлікту самостійно визначають такі аспекти як:

- необхідність участі у процесі медіації для вирішення того чи іншого спору або звернення до суду:

- обрання особи-медіатора. У країнах, що давно практикують медіацію, створено перелік/реєстр медіаторів, в тому числі, з урахуванням їх спеціалізації (наприклад, медіатори-психологи, медіатори-юристи, медіатори, що практикують вирішення сімейних спорів, тощо). Як наслідок, учасники медіації можуть самостійно обрати посередника, орієнтуючись на суть конфлікту:

- визначення місця, часу та тривалості медіації, умов її проведення (наприклад, медіація може проводитись виключно у формі індивідуального спілкування медіатора з кожною стороною або навпаки, взагалі без використання caucus). Щодо умов проведення медіації варто зазначити, що медіація не передбачає того, що сторони апелюватимуть один до одного нормами права або доказами. Це виключно спілкування між сторонами, під час якого вони висловлять своє невдоволення, сподівання, розчарування, інтереси, потреби, тощо, та спільно знаходять рішення окресленої проблеми. Якщо сторони починають доводити свою правоту через норми чи положення закону, професійний медіатор завжди нагадує сторонам, що це можна використати в суді, але не під час медіації.

Найголовнішим проявом самостійності є те, що сторони власноруч вирішують конфлікт та знаходять рішення, яке є прийнятним для усіх. Така обставина є поєднанням ознак самостійності та результативності.

III. Результативність. Ознака результативності є одночасно і ключовою перевагою процесу медіації.

Результативність, в першу чергу, стосується тривалості медіації. У більшості випадків, вирішення конфлікту через медіацію відбувається в одну зустріч. Звичайно, не є виключенням коли для вирішення спору необхідно більше часу. Але сукупна тривалість медіації, у порівнянні з судовим процесом, є в рази меншою.

Тобто медіація створює умови швидкого вирішення спору, при цьому жодна зі сторін не є такою, що прогнала. І це ще одна складова результативності.

Медіація покликана задовольнити інтереси всіх учасників та знайти підходяще рішення, при якому не буде переможців та переможених. Це дозволяє учасникам медіації зберегти відносини на майбутнє, а не поринути у конфлікт ще глибше. Досить часто після процедури медіації учасники продовжують співпрацю та спілкування. Особливо важливим це є для сімейних спорів.

Варто наголосити, що при пошуку рішення медіатор лише спрямовує учасників у вірному напрямку, а не пропонує чи приймає рішення за них. Тобто він є певним куратором або провідником, який за допомогою спеціальних навичок (про які більш детально розповімо далі) скеровує сторін до генерації правильного спільного рішення. Невід'ємною складовою такого процесу є

креативність та кмітливість як медіатора, якому необхідно проаналізувати конфлікт та застосувати вірні техніки, так і учасників процесу, які самостійно знаходять вихід із ситуації.

Головним завданням медіатора є використання всіх інструментів та технік для того, щоб переконатись, що учасники медіації почули один одного. Це пов'язано з тим, що між учасниками конфлікту завжди існує нерозуміння та неприйнятність позиції іншої сторони. Але нейтральний посередник – медіатор, може допомогти налагодити взаємозв'язок та встановити першопричини виникнення конфлікту і чому кожна зі сторін вважає свою позицію і своє рішення правильним. Це не зобов'язує та не гарантує того, що сторони домовляться один з одним, але допомагає зрозуміти, чому вони не погоджуються один з одним.

Результатом вирішення спору шляхом медіації зазвичай є нова домовленість сторін, яка є обов'язковою до виконання ними.

Якщо, все ж, сторони не змогли домовитися мирним шляхом, вони завжди зможуть звернутися до суду.

Дніпровський районний у місті Києві
відділ державної реєстрації актів цивільного стану
Головного територіального управління юстиції у місті Києві
Начальник відділу Оксана ВОРОТНІКОВА